

Eduskunta
Lakivaliokunta

VNS 1/2018 vp julkisen talouden suunnitelmaksi vuosille 2019 - 2022

Valtakunnansyyttäjänvirastolle otsikkoasiassa toimitetun pyynnön johdosta lausutaan seuraavaa.

Oikeusministeriölle osoitetun kehyksen puitteissa ministeriö on osoittanut syyttäjälaitokselle seuraavat määräraha-kehdykset:

Vuosi	2019	2020	2021	2022
1 000 e	45 564	46 004	47 379	47 239

Kehysten kasvu perustuu pääosin lainsäädännöstä aiheutuvaan työmäärän kasvuun (rangaistusmääräysten käyttöalan laajentaminen, sakan muuntorangaistuksen uudistaminen, maahantulokiellon rikkomista koskevat lainsäädäntömuutokset, siviilitiedustelulainsäädäntö) minkä lisäksi kehyksissä on lisäyksenä huomioitu terrorismirikosten rikosvastuun toteuttamiseen merkitty määräraha, osa Valtorin palvelumaksujen noususta sekä keskustasolla solmittu virkaehtosopimus palkkojen tarkistamisesta. Em. määrärahalisäykset pois lukien kehykset ovat seuraavat:

Vuosi	2019	2020	2021	2022
1 000 e	42 695	43 210	43 090	42 970

Yleistä

Syyttäjälaitos vastaa omalta osaltaan rikosvastuun toteuttamisesta Suomessa, jolloin sisäisen turvallisuuden tason säilyttämisen kannalta on olennaista huolehtia muun ohessa prosessista osavastuun kantavan syyttäjälaitoksen resursseista ja huolehtia tästä erityisesti silloin, kun poliisin toimintaa ollaan tehostamassa. Rikosvastuun toteutuminen ja kansalaisten luottamus oikeusjärjestelmään vaarantuu, jos syyttäjälaitos

ei pysty huolehtimaan omasta tehtävästään riittävällä joutuisuudella ja riittävän laadukkaasti.

Syyttäjälaitoksen resurssien riittävyyden kannalta kiinnitetään valiokunnan huomiota erityisesti syyttäjälaitoksen käsittelemien juttujen laadun kehitykseen ja tulevana vuosina ennakoi tuun IT-kustannusten kasvuun.

Työmäärässä ja asioiden laadussa tapahtuva kehitys

Syyttäjälaitoksen käsiteltäväksi saapuneiden rikosasioiden lukumäärässä ei ole pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna tapahtunut merkittävää kasvua. Kuluvan vuoden tammi-maaliskuussa asioita on kuitenkin saapunut 17 % enemmän kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana. Eräs tärkeä syy asiamäärän kasvuun on poliisilta tulevien talousrikosasioiden määrän lisääntyminen. Muutos kuvaa hyvin niitä vaikutuksia rikosprosessiketjussa, jotka aiheutuvat poliisin toiminnan vahvistuessa. Koska asioita käsitteleviä syyttäjiä ei ole pystytty lisäämään, aiheuttaa em. kaltainen asiamäärässä tapahtunut piikki väistämättä juttujen ruuhkautumista syyttäjälaitoksessa.

Huolimatta pitkän aikavälin juttumääriä koskevasta suhteellisen muuttumattomasta kehityksestä, on huomattava, että syyttäjillä ratkaisematta olevien asioiden rästi on samana aikana kuitenkin kasvanut. Erityinen oikeusturvariski liittyy pitkään syyteharkinnassa olleisiin asioihin. Vuoden 2011 alussa syyttäjillä oli ratkaisematta yhteensä 1 839 asiaa, jotka olivat olleet syyteharkinnassa 6-12 kuukautta. Vastaava luku vuoden 2017 lopussa oli 2 401. Yli vuoden syyteharkinnassa olleita asioita oli vuoden 2011 alussa 189, kun niitä vuoden 2017 lopussa oli 232. Yli 6 kk syyteharkinnassa olleiden asioiden rästi on siten kasvanut 2010-luvulla 31 % ja yli vuoden vanhojen asioiden noin 23 %. Vaihtelua on vuositasolla, mutta kasvu on selvästi pysyvää. Ongelmallista on erityisesti vanhojen asioiden osuuden kasvu kaikista vireillä olevista asioista.

Asioiden käsittelyn keston piteneminen johtuu ennen muuta juttujen keskimääräisestä vaativoitumisesta tavalla, joka sitoo niihin selvästi aiempaa enemmän resursseja kuin kymmenen vuotta sitten. Syyttäjien käsittelemien seksuaalirikosten ja törkeiden huumausainerikosten määrä on kaksinkertaistunut ja talousrikosten määrä kolminkertaistunut 2010-luvun alkuvuosista. Vaativiksi luettavien rikosten lukumäärän kasvun lisäksi niistä muodostuu aikaisempaa useammin laajoja, yhtenä juttuna käsiteltäviä rikoskokonaisuuksia, jollaisen pääkäsittely käräjäoikeudessa ja usein lähes samassa laajuudessa uudelleen hovioikeudessa voi kestää kummassakin oikeusasteessa viikkoja tai jopa kuukausia. Juttujen laajentuessa, pitkittyessä ja monimutkaistuessa ne monesti myös sitovat useamman kuin yhden syyttäjän työpanoksen. Laajimmissa

tapauksissa juttua hoitavat syyttäjät voivat olla käytännössä jopa useita vuosia työllistettyjä yhden rikosjutun parissa, mikä vaikuttaa väistämättä satojen muiden juttujen syyttäjän tehtävien hoitamiseen.

Syyttäjälaitoksessa on kehitetty toimintatapoja ja otettu käyttöön toimintamalleja, joilla voidaan vastata asioiden vaativoitumisen lisäämään työpaineeseen. Toistaiseksi työtilanne ei ole päässyt hallitsemattomaksi, mihin keskeisesti ovat vaikuttaneet syyttäjälaitoksesta riippumattomat syyt, ennen muuta asiamäärien pitkän aikavälin maltilliset muutokset. Kun kehykset alenevat ja jos tämän lisäksi asiamäärät alkavat pysyvästi lisääntymään, tilanne on nopeasti kestämaton.

IT ja digitalisaatio

Uusi AIPA-tietojärjestelmä tulee rikosasioiden osalta käyttöön tämän hetken tiedon valossa aikaisintaan vuonna 2021. Järjestelmän rakentamisen edellyttämä lisäpanos syyttäjälaitokselta tulee olemaan n. 8 M €, minkä lisäksi käyttöönotetun järjestelmän vuotuinen kehittämis- ja ylläpitomeno tulee lisäämään laitoksen kustannuksia arvion mukaan noin 1 M €:lla vuodessa. Syyttäjälaitos on ennakoinut järjestelmän käyttöönottoa ja pystynyt säästämään siirtyvää määrärahaa sitä varten, mutta kehyskaudella tietojärjestelmämenot kasvavat merkittävästi myös vanhan järjestelmän välttämättömän päällekkäisen ylläpidon, sähköisen arkistopalvelun ja asianhallintajärjestelmän käyttöönoton, verkkosivujen päivityksen sekä Valtorin palvelumaksujen kasvun johdosta.

Suuri osa IT-menojen kasvusta aiheutuu toiminnan kannalta välttämättömästä järjestelmien ja laitekannan päivittämisestä sekä toiminnan ylläpitämiseksi tarvittavista palveluista. Erityisesti AIPA:n voidaan odottaa myös lisäävän tuottavuutta ja sitä kautta mahdollistavan säästöjä, mutta nämä hyödyt on mahdollista realisoida vasta järjestelmän käyttöönoton jälkeisen siirtymäkauden aikana. Nykyisen aikatauluennusteen mukaisesti tämä siirtymäkausi ajoittuu joka tapauksessa pääosin kehyskauden jälkeiseen aikaan. Järjestelmän käyttöönoton onnistumisen ja järjestelmältä odotettavan toiminnallisen tehokkuuden lisääntymisen kannalta on myös täysin välttämätöntä se, että poliisi saa oman Vitja-tietojärjestelmänsä toteutettua tässä samassa aikataulussa.

Valtorin kustannusten kasvusta osaan on julkisen talouden suunnitelmassa myös varattu lisärahoitusta, mutta merkittävä osa jää viraston muista toimintamenomäärärahoista säästettäväksi. Uusien tietojärjestelmien rakentamisesta ja vanhojen tietojärjestelmien ylläpitämisestä aiheutuvien kustannusten huomattavalla kasvulla on suuri vaikutus syyttäjälaitoksen menorakenteeseen, josta noin 80 prosenttia muodostuu henkilöstömenoista. Substanssietietojärjestelmien

aiheuttamat lisäkustannukset vuoden 2022 tasolla vastaavat noin 17 syyttäjätv:n vähennystä.

Syyttäjälaitoksessa on suunniteltu pitkäjänteisesti ja vastuullisesti resurssien käyttöä, mutta alenevat kehykset, toimintaympäristön ja juttukannan muutos, tietotekniikan päivittäminen ajantasaiseksi ja digitalisaation viiveellä mukanaan tuomat tuottavuushyödyt asettavat syyttäjälaitoksen kehyskaudella vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen, johon tulisi olla mahdollisuus kehyskauden aikana varautua myös määrärahaa lisäämällä.

Hallintojohtaja

Joanna Autiovuori